No. 51. Vier en dertigste Jaargang. (Vierde Kwartaal.) 1886.

DE BAZUIN.

Stemmen uit de Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland.

(Ten voordeele der Theologische School te Kampen.)

Joël II : 1a, Blaast de Bazuin!

Vrijdag 17 Dec. 1886.

Wat roept gij tot Mij: Zeg den kinderen Israëls dat zij voorttrekken. Ex. 14 : 15.

Dit blad wordt wekelijks, des Vrijdags, uitgegeven. Abonnementsprijs, per drie maanden, franko per post, door geheel het Rijk *f* 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika *f* 1.75. Voor Zuid-Afrika *f* 3.—. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Prijs van afzonderlijke nummers 12½ cent.

UITGEVER:
H. BULENS,
WINTERSWIJK.

Prijs der advertentiën van 1—10 regels *f* 1.—; elke regel meer 10 cts. Boekhandelaars-advertentiën 3/2 maal. Advertentiën en bestellingen gelieve men op werkdagen vrachtvrij te adresseeren aan den DRUKKER G. PH. ZALSMAN te Kampen; Kerk- en Schoolnieuws, benevens in te zenden Stukken en ter recensie bestemde werken aan DE REDAKTIE TE KAMPEN.

Kerkelijke en Gemeentelijke Berichten, enz.

Aan de Kerkeraden der Christ. Geref. Gemeenten in Nederland.

EERW. BROEDERS!

Het strekt de Commissie voor onderzoek en advies in zake de praktische viering van den dag des Heeren, benoemd door de Synode te Rotterdam, tot blijdschap, dat vele Kerkeraden de in April van dit jaar verzonden circulaire, in betrekking tot die zaak, hebben beantwoord.

De Commissie dankt die Broeders voor hunne gegeven inlichtingen, en sommige bijgaande adviezen.

Zij acht het echter noodig, ten einde aan de opdracht der Synode te kunnen voldoen, aan de Kerkeraden, die tot nog toe geen bericht zonden, vriendelijk maar dringend te verzoeken, ook hun antwoord te willen inzenden.

Wellicht zijn er onder u die zeggen: Wij hebben in onze gemeente geen moeielijke gevallen den Sabbat betreffende, wij hebben dus niets te antwoorden.

Broeders! Wij hopen dat velen tot die bevoorrechten mogen behooren; — in menige gemeente is het anders, — maar onthoudt ons daarom uw antwoord niet. Zal de Commissie aan haar opdracht voldoen, dan behoort zij den werkelijken toestand in geheel de kerk, in betrekking tot deze gewichtvolle zaak te kennen.

Daarom komen wij tot u met het bescheiden verzoek, uw antwoord binnen kort aan het adres van Ds. *E. Douma* te *Drachten* in te zenden.

Met heilbede

De Commissie voornoemd:
L. LINDEBOOM.
H. J. KLINKERT.
E. DOUMA.

5 November 1886.

VAN DE SYNODALE COMMISSIE.

Ontvangen voor de Gemeente te Bergum.

Coll. van de Gem. te Garrelsweer . . . . . f 25.83

Dat er nog velen gevonden mogen worden die Bergums lot zich aantrekken.

Namens de Syn. Commissie,
J. NEDERHOED, Secr.

Middelstum, 13 Dec. 1886.

Theologische School.

De gewone overdracht van het jaarlijksche Rectoraat aan onze Theologische School zal, zoo de Heere wil, plaats hebben *Dinsdag 21 December a. s., des avonds ten zeven ure*, met het houden eener rede door den aftredenden Rector, den Docent Ds. *D. K. Wielenga*, terwijl de Docent Ds. *L. Lindeboom*, als opvolgende Rector, de jaarbeurt zal overnemen.

Namens het Doc. Kollege,
C. MULDER, *Secr.*

Kampen,
6 Dec. 1886.

HARDINXVELD, 12 December 1886. Uit een te voren gemaakt tweetal bestaande uit de brs. Ds. Dekker van Heusden en cand. Siertsema, is heden onder biddend opzien tot den Heere der gemeente onder leiding van Ds. Biesterveld tot herder en leeraar verkozen Ds. Dekker predikant te Heusden.

De Koning der kerk verhoore onze bede en vervulle onze begeerte om Zijns Naams wil.

Namens den Kerkeraad,
W. H. SWETS.

—

ST. MUSSELKANAAL, 13 Dec. 1886. Met algem. stemmen beroepen Ds. M. Schuurman, pred. te de Leek.

Namens den Kerkeraad,
L. W. FERINGA, Scriba.

—

LEEK, den 13 Dec. '86. J. l. Zondag morgen maakte onze geliefde leeraar Ds. Schuurman aan de gemeente bekend, eene roeping te hebben ontvangen van de Gem. te Stadsmusselkanaal. Moge de Heere het zoo besturen, dat wij spoedig van hem mogen hooren: ik blijf bij u. Dat is de bede en wensch van den kerkeraad en de gemeente.

Namens den Kerkeraad,
A. J. SIKKEMA, Scriba.

—

LANDSMEER, 13 Dec. 1886. Gisteren morgen maakte onze geachte leeraar J. Keizer de gemeente bekend, eene roeping te hebben ontvangen van de gemeente te Zeeland (N. Amerika.)

Schenke de Heere hem licht en wijsheid om eene Gode welbehagelijke keuze te doen, is onze hartelijke wensch en bede.

Namens den Kerkeraad,
C. GORDE Dz., Scriba.

—

ST. ANNA PAROCHIE, 13 Dec. 1886. Gisteren namiddag nam onze, nu naar de gemeente te Emmen vertrokken leeraar, Ds. H. Alting, bemoedigend, vertroostend en zegenend afscheid van onze gemeente.

Is scheiden van leeraar en gemeente ten allen tijde smartelijk, wanneer zij door den band der liefde nauw verbonden zijn, inzonderheid mocht onze leeraar en gemeente dat genieten, niet slechts van wege den tijd van ruim 10 jaren, maar inzonderheid door de vrucht welke het onzen Heere behaagd heeft op des leeraars getrouwe verkondiging des Evangelies te schenken, zoodat hem handen vol werks tot zijne laatste dagen waren toebetrouwd en alzoo zijn vertrek van onder ons in zeer gezegende herinnering zal blijven. Thans zijn wij door zijn vertrek met zijn geliefde Echtgenoote en kinderen ver van elkaar verwijderd, maar door den band des geloofs en der liefde blijven wij toch altoos verbonden. Van harte wenschen wij onze zuster-gemeente te Emmen toe, dat God haar met haar herder en leeraar zoo moge zegenen als Hij zich onder ons betoond heeft.

Namens den Kerkeraad,
R. HEMMES, Scriba.

—

ALKMAAR, 13 Dec. 1886. Gistermorgen na de Godsdienstoefening deelde onze Leeraar Ds. I. Contant, aan de Gemeente mede, dat door hem een beroepsbrief was ontvangen van de Gemeente te Westzaan.

De Heere geve veel gebed aan en voor onzen geliefden Leeraar, opdat zijne keuze, om die roeping te volgen of bij ons te blijven, blijken moge in des Heeren gunst te zijn.

Namens den Kerkeraad,
S. Pos, Scriba.

—

Ontvangen voor de Theol. School.

Van de Gem. te	Amsterdam	.	f 202.73
„	Zaandam	.	„ 40.05
„	Haarlemmermeer O. Z.		„ 23.10
„	Amstelveen	.	„ 19.45⁵
„	Wormerveer	.	„ 18.12
„	Weesp	.	„ 12.95
„	Uithoorn	.	„ 8.90
„	Landsmeer	.	„ 8.—
„	Naarden	.	„ 4.50
„	Halfweg	.	„ 7.78₅
„	Ouderkerk	.	„ 4.13
„	Edam	.	„ 5.75
Van de Gem. te	Westzaan	.	f 3.20
„	Oostzaan	.	„ 3.18
„	Huizen	.	„ 2.—
„	Nieuwendam	.	„ 4.71
„	Zeist 1e coll.		„ 5.16⁵
„	Zeist 2e coll.		„ 3.96
„	Doorn	.	„ 3.50
„	Doorn	.	„ 3.59
„	Putten	.	„ 9.—
„	Scherpenzeel	.	„ 2.—
„	Baarn	.	„ 25.—
„	Heerde	.	„ 5.86
„	's Bosch	.	„ 19.53
„	Donkerbroek	.	„ 5.65
„	Dwingelo	.	„ 14.85
„	Meppel 6 Dec. coll.		„ 24.42
„	Alfen idem		„ 27.45
„	Aalden idem		„ 11.—
„	Leiden (Heereg.) idem		„ 24.—
„	Sassenheim idem		„ 7.—
„	Genderen idem		„ 18.50
„	Zaamslag idem		„ 11.35
„	Aduard idem		„ 6.21
„	Koekengen idem		„ 10.—
„	Gees idem		„ 5.50
„	Katwijk a/zee idem		„ 12.70
„	Diever idem		„ 7.57
„	Beilen	.	„ 11.60
„	Dwingelo	.	„ 18.10
„	Diever	.	„ 11.43
„	Hijken	.	„ 4.63
„	Westerbork	.	„ 4.30
„	Colijnsplaat	.	„ 5.27
„	Waardhuizen	.	„ 3.33
„	Middelstum 6 Dec. Coll.		„ 25.31⁵

Afzenders van collecten voor de Theol School worden vriendelijk verzocht op de postwissels of opgaven „6 December collecte" te schrijven, wanneer zij deze collecten als 6 December collecten wenschen verantwoord te zien. Alle collecten waarbij dit niet vermeld staat, worden ter voorkoming van verwarring als gewone collecten verantwoord.

J. NEDERHOED,
Penningmeester.

Middelstum, 13 December 1886.

—

Algemeene Kas ten behoeve van Pred. Wed., Weezen en Emer. Pred.

	Kl. Amersfoort.		
Van de Gem. te	Zeist	2e coll. '86	f 9.45
„	Doorn	„	- 12.83
„	Doorn	3e „	- 10.63
„	Amersfoort	3e „	- 14.27⁵
„	Bunschoten	„	- 37.47⁵
„	Harderwijk	„	- 9.65⁵
„	Putten	„	- 8.32
	Kl. Utrecht 3e coll. '86.		
„	Oudloosdrecht	.	- 8.40
„	Baambrugge	.	- 6.35
„	Hilversum	.	- 20.26
„	Westbroek	.	- 31.44
„	Breukelen	.	- 12.—
„	Lopik	.	- 5.—
	Kl. Leeuwarden 3e coll. '86.		
„	Leeuwarden	.	- 26.86⁵
„	Wirdum	.	- 10.—
„	Boxum	.	- 16.41⁵
„	Suawoude	.	- 9.85
„	Oenkerk	.	- 8.65
„	Marrum	.	- 10.91
„	Hallum	.	- 16.81
„	Hijum	.	- 5.—
„	Stiens	.	- 3.20
„	Britzum	.	- 10.60
	Kl. Drogeham 3e coll. '86.		
„	Bergum	.	- 6.65
„	Dragten	.	- 13.10
„	Drogeham	.	- 6.11
„	Rottevalle	.	- 5.—
„	Surhuisterveen	.	- 4.50
„	Ureterp	.	- 3.25
„	Veenwoudsterwal		- 4.24
„	Westergeest	.	- 4.65
„	Oudega	.	- 7.68
	Cl. Franeker 3e coll. '86.		
„	Harlingen	.	- 20.08
„	Arum	.	- 13.18
„	Minnertsga	.	- 9.45
„	Franeker	.	- 18.—
	Kl. Assen.		
Van de Gem. te	Smilde	1e coll. '86	f 8.—
„	Gasselternijeveen	2e coll.	- 9.75
„	Appelscha	„	- 4.26
„	Een	„	- 1.80
„	Borger	3e coll.	- 3.52
„	Assen	„	- 21.27
„	Roden	„	- 5.65
„	Gasselternijeveen	„	- 10.53
	Kl. Koevorden.		
„	Koevorden	„	- 5.75
„	Aalden	„	- 10.25
„	Gees	„	- 5.15⁵
	Kl. Beilen.		
„	Beilen	2e coll. '86	- 13.45
	Kl. Genderen.		
„	Vrijhoeve Capelle	3e coll. '86.	- 10.30
„	Tilburg	2e coll. '86.	- 4.20
	Kl. Almkerk 3e Coll. '86.		
„	Almkerk	. .	- 17.50
„	Veen	. .	- 3.22
„	Waardhuizen	.	- 2.75⁵

J. J. KUIJPER, Secr.
L. HOEKERS, Penn.

—

Ontvangen voor de Zending.

Van Ds. Bakker, in een Woensdagavondgodsdienstoefening gev. in het kerkzakje te Ommen . . .	f 2.50
Door L. Hoekers, van de Vrouwenvereen. te Harlingen . . .	- 13.89⁵
Door Ds. Gezelle Meerburg, van de Vrouwenvereen. te Baarn . .	- 12.—
De P. C. v. d. Gem. te Oldeboorn	- 4.75
Door R. T. Boersma, van de Zend. vereen. te Wanswerd a/d. Streek .	- 25.—
Door J. A. Mulder, van de afdeeling Zending der Chr. Jongel. vereen. „Hebt de Waarheid en den Vrede lief" te Rotterdam	- 10.—
Door H. Brouwer van de Chr. Ger. Jonged. vereen. te Steenwijk . .	- 2.75
Door H. v. d. Meulen, van de Zangvereen. „Zingt den Heere" te Pernis .	- 3.—
Door Ds. Douner hetgeen volgt:	
De P. C. v. d. Gem. te Hillegom	- 4.81
Door R. Sikkema van de Jongel. vereen. van de Hollandsche Chr. Ger. gemeente van de East Street Grand Rapids	- 53.06
Uit het catechisatie busje van Ds. Holster te Leiden . . .	- 5.—
Uit Wester Emden van eene vereeniging	- 1.30
Van Ds. Malcomesius te Rotterdam, uit de Zend. bus . . .	- 30.—

B. J. C. G. DE MOEN,
penningm.

Doesborgh, 14 Dec. 1886.

—

Zending onder Israël.

Door Ds. Sijbesma: van de Zangvereeniging te Schoondijke . .	f 2.00
Van „een arbeider" uit Leiden .	- 2.00
Door onzen correspondent Ds. v. d. Maas: van Ds. Koppe: „een gedeelte van een bankbiljet van f 25, gevonden in het zakje te Gasselternijeveen" .	- 10.00
Door Br. Koster:	
Collecte van de gemeente te Mildam	- 14.50
„ „ Wolvega	- 7.25⁵

De bronnen in aanmerking genomen, waaruit deze week de gaven voor Israël weer zijn gevloeid, is er bizonder stof tot blijdschap en dankzegging, en mogen we de toekomst hoopvol te gemoet gaan.

Ook op het aanstaande Kerstfeest, waarmede Israël nog spot, zal ongetwijfeld in gebed en gave aan Israël worden gedacht; en verwachten we inzonderheid van die gemeenten eene collecte, waar nog zoo weinig voor Israël is gedaan.

Broeders! vergeten we het niet, dat wij Christenen uit de Heidenen, een wilde olijfboom zijnde, in Israëls plaats zijn ingeënt, en des wortels en der vettigheid des olijfbooms mede deelachtig zijn geworden.

E. KROPVELD,
Secr.-Pngmr.

—

Inw. Zending Prov. Gron.

In dank ontvangen:

Door L. van Eerden, gecollecteerd op eene verg. d. Chr. Jongel. te Ten Post, f 5.14

E. HARKEMA, Penn.

Winschoten, 14 Dec. '86.

—

Inwendige Zending in Noord-Brabant.

Ontfangen in hartelijken dank:

Van R. T. Boersma te Wanswerd a/d Streek van de Zendings-vereeniging aldaar	f 4.—
Van Ds. Sijbesma van de Zangvereenig. te Schoondijke . . .	- 2.—
Uit het busje der Zondagschool te 's Bosch	- 5.—
Door Ds. John, van Van der Maarle te Kralingen	- 3.25
Door Ds. Meijer van de meisjes-vereen. te Marum	- 2.—

Namens de Commissie,
Js. VAN DER LINDEN.

's Bosch, 15 Dec. '86.

—

Ontvangen voor een Kerkje te Kolhorn.

Elk lid één cent.

Van een zuster te Broek op Langedijk	f 2.50
Van eenige vriendinnen te A. door K. Bakker te Hugowaard . .	„ 3.—
Door C. Bijpost Pz. van de Jongel. vereen. te Dirkshorn . . .	„ 5.—
Van het Amsterdamsche drietal .	„ 1.50
De Jongel. vereen „de vreeze des Heeren is het beginsel der wetenschap" te Broek op Langedijk . .	„ 5.—
Kollecte in de Christel. Geref. Kerk te Broek op Langedijk . .	„ 27.20
Van J. W. F. te Leiden . .	„ 2.50
Bijeenverzameld door het dochtertje van Br. v. d. E. te Maassluis .	„ 7.82

Wij zeggen alle deze gevers hartelijk dank. Mochten we bij een vorige opgaaf een gift vermelden van de weeskinderen te Middelharnis, ook thans zien we weder door kinderhanden ons een milde gift verzameld. Treffend is het dat God, zoo onbegrijpelijk groot, ook kinderhanden wil gebruiken om zijn Koninkrijk uit te breiden. Vergeten we daarom met de kleinen overal op te wekken om mede te arbeiden aan de komst van het Koninkrijk Gods. Moge de Heere de zaak van Kolhorn op vele harten binden. Zeer verlangend zien we uit naar meer aandeelen van f 25.

G. W. H. ESSELINK, V. D. M.

Broek op Langedijk. 13 Dec.

—

NIEUW-AMSTERDAM.

Weer werden wij verrast en verblijd!

Voor deze Gemeente werd ons gezonden: door J. K. uit Utrecht . .	f 5.00
Door Ds. Doorn te 's Gravenhage een gift van een lid der gemeente .	- 5.00
Van een onbekende postmerk Amsterdam	- 10.00

Hartelijk dank er voor! Laat ons Gode de eer geven. Hij toch is de bewerker. En is en blijft het zaliger te geven dan te ontvangen, toch willen wij ook gaarne erkennen, dat alleen zij kunnen verstaan, die in dergelijke toestanden leven of geleefd hebben, hoe aangenaam het is zulke blijken van deelneming te ondervinden. Biddend blijven wij dan ook onze omstandigheden aan uwe liefde en deelneming aanbevelen, hopende op 's Heeren trouw en vrije ontferming.

Moge God zijne gemeente alom zegenen!

Namens den Kerkeraad,
Ds. R. HUIS.

Nieuw-Amsterdam, 13 Dec. 1886.

—

»IN NAAM DES VREDES

legt de leugen aan de waarheid het stilzwijgen op", alzoo spreekt onze 81-jarige en nog steeds wakkere broeder Jonkheer Elout v. Soeterwoude als antwoord op het door en door onware, ja goddelooze geteem van de heeren Koch en Overman, die als woordvoerders der Synode tot de Hervormde kerken in een Encycliek spreken. Spreken alsof zij en geheel die organisatie nog in den alouden zin behoorden tot hen, die in den Christus Gods gelooven.

Wij vinden dat woord in de Boodschapper *van heden en rekenen het ons een genot het getuigenis van dezen strijder voor Gods eer en waarheid over te nemen. Het luidt aldus:*

»VERKLARING

aan de Hervormde Gemeenten in Nederland.

Na de openbaarmaking van de Synodale veroordeeling (tot het laatste oogenblik zoo anders gehoopt) en van de toespraak aan de leden der Nederlandsche Hervormde Kerk, gevoelt de een en tachtigjarige grijsaard zich gedrongen een woord tot U te richten. Hij deed het voor ongeveer vier en veertig jaren met enkele christelijke vrienden, meest allen thans hunne ruste ingegaan.

Het gold toen een Synodaal Besluit, een h. i. onvoldoend en bedroevend antwoord op hun in 1842 der Synode aangeboden adres over »de formulieren, de academische opleiding der predikanten, het onderwijs en het Kerkbestuur." Dat adres was de vrucht van hunne gezamenlijke biddende overweging sedert 1838, welke hen tot de overtuiging had geleid: »dat de Hervormde kerkgemeenschap op gemeenschap, niet aan geloof, maar van reglementen berust; dat in naam des vredes de leugen aan de waarheid het stilzwijgen oplegt; dat het meerendeel der aanstaande leeraars door het academisch onderwijs een roof is der philosophie; dat aan een christelijke opvoeding van de kinderen der gemeente, in den geest der Kerk, niet meer wordt gedacht; dat het Kerkbestuur zich gebogen heeft voor den Staat, om te heerschen over de Kerk; dat de Synode van 1816 af, elke verkeerde richting toelaat, begunstigt en waar het noodig is, ook met vervolging der geloovigen, beschermt. Dat dit alles verontwaardiging en plichtgevoel heeft opgewekt, welke niet enkel afscheiding van, maar tegenstand in het Kerkgenootschap, en na menige poging van verdienstelijke en eerwaardige mannen, ook de zwakke poging der adressanten hebben tengevolge gehad. Dat adressanten des niettegenstaande vooralsnog blijven in het Kerkgenootschap, omdat het rechtens de voortzetting is der Nederlandsche Hervormde Kerk, rustend op den alouden grondslag onzer Bijbelsche formulieren van éénigheid, en dat zoolang mogelijk strijden plicht blijft, niet wijkende voor het indringend ongeloof. Een strijden, waarop zegen, zoo dan geen zege, mag worden ingewacht."

De strijd is sedert dien tijd voortgezet in zwakheid, maar in ootmoed en oprechtheid; — door een enkele met buitengewone gave en moed, hem van den Heere gegeven. Naar de reeks der geschriften van Mr. Groen van Prinsterer kan slechts worden verwezen. Thans is een nieuw geslacht geloovig en talentvol den strijd ingegaan.

Bijna een halve eeuw ging sedert 1838 voorbij. Kan de toestand als gewijzigd worden beschouwd? Ook bij erkenning van lieflijke verschijningen, vermag dit niet te worden beweerd.

Wat Staat en Kerk drie eeuwen lang verdeelde; wat uitliep op een achttiende eeuw, voor den Staat zonder kracht en zonder roem, voor de Kerk zonder leven; wat eindigde in het verlies, niet van zegen alleen en van voorspoed, maar van nationale zelfstandigheid, kenmerkt nog onze dagen, en zal naar

het Schriftwoord den toestand van afvallige kerken en volken blijven kenmerken, zij het dan ook onder groote wisseling van teekenen en omstandigheden.

Die omstandigheden kunnen van invloed zijn op de plaats van den strijd, en op geheel de gedragslijn der geloovigen.

Terugziende op een nederig maar lang verleden, treft den ondergeteekende de indruk welke ook de kerkelijke toestanden op hem maakten.

Als knaap klonk hem in de ooren Ds. Noordink's antwoord op Ds. Dermout's mededeeling (betrekkelijk de wijziging van het eedformulier bij de toelating tot de Evangeliebediening): »Het moge slim zijn, collega, goed is het niet." Als jongeling mocht hij drie jaren lang Bilderdijk's onderwijs genieten, en zijn vast geloof, gepaard met zooveel omvattende kennis, bewonderen, en maar niet begrijpen waarom hem, ondanks Willem I's verlangen, elke leerstoel werd onthouden. Na da Costa's uitgave der Bezwaren tegen den geest der eeuw, zag hij dien uitnemenden man uit alles geweerd en tot den einde door broederen ondersteund, wier hoogachtende liefde, niet het minst bij zijn einde, de Heer blijken deed. De ondergeteekende woonde de behandeling bij van den waardigen Molenaar. Hij zag later vervolging en inlegering bij de Afscheiding, na het inroepen der Napoleontische wetsbepalingen, reeds in 1824 door Kemper beschouwd als afgeschaft door de grondwettelijke bepaling omtrent de vrijheid van godsdienst, terwijl de toepassing dier bepalingen door het Buitenland werd veroordeeld, getuige Falck's woord: »Ik schaam mij in een land te zijn waar zoo iets geschiedt." Eigenaardig werd deze toepassing gekenschetst door een grap van studenten, die onder drinken en brassen psalmen aanhieven, waarop de ijverige politie toeschoot om een godsdienstige bijeenkomst te betrappen, doch lachende terugtrad, met den uitroep: »Is 't anders niet? 't zijn maar dronken lui!" — Hoe geheel anders zou de politie zich gehouden hebben, indien zij een biddende vergadering had gevonden!

Welk verlies aan eerzame burgers en zelfs aan kleine kapitalen het land geleden heeft, en hoe de vervolging heeft geleid tot verhooging door den Heer, is wereldkundig.

Toen echter, hoe veroodeelenswaard op zich zelve, (en de ondergeteekende is dankbaar, in drie betrekkingen zich daartegen te hebben verzet) werd vervolging en veroordeeling aan den wereldschen rechter overgelaten. Een lid der Kerk droeg daarvan geen onmiddellijke verantwoordelijkheid.

Thans is er wisseling van omstandigheid. —

Het is de Kerk zelve, in hare onderscheiden besturen, welke vervolgt en veroordeelt, en daartoe, naar het oordeel van rechtsgeleerden, bestaande bepalingen en uitleggingen moet verwringen; een allertreurigste maar onloochenbare handeling, waarvoor niet alleen de Besturen, maar alle gemeenten en ten laatste ieder lidmaat verantwoordelijk zijn; handelingen, waarvan de drijfveeren en bedoelingen alleen door den Kenner der harten kunnen worden beoordeeld, maar die op zichzelven, ook na de Synodale verdediging, niet dan betreurd en afgekeurd moeten worden.

Hiermede is metterdaad voor den den ondergeteekende een nieuwe toestand geboren.

Met de thans veroordeelden heeft hij noch vroeger, noch nu eenige ruggespraak gehad, of andere mededeelingen ontvangen dan door de gedrukte stukken.

De ondergeteekende is door hunne veroordeeling niet alleen getroffen, maar na wat hij een halve eeuw lang sprak en deed, acht hij zich in de Synodale sententie persoonlijk begrepen. Zij het al voor anderen van geen gewicht, zijn geweten dwingt hem openlijk te verklaren, dat hij zich naast de veroordeelden stelt en alzoo niet meer behoort tot het thans bestaand Hervormd Kerkgenootschap, met dit beheer en deze rechtspraak niet meer op het geloof der vaderen rustende, maar op reglementen.

Het is daarom, dat de ondergeteekende, na ernstig het aangezicht Gods te hebben gezocht, en gedreven door plichtgevoel en broederliefde, tegenover al de gemeenten van het afvallig Kerkgenootschap, de verklaring aflegt, dat hij, in plaats van stilzwijgend te berusten in de smaadheid, den om des geloofs wille vervolgden broederen aangedaan, integendeel die smaadheid met hen wenscht te deelen en alle gemeenschap opzegt met kerkbesturen, die zoo kennelijk den oorlog verklaard hebben aan de waarheid Gods en aan hare trouwe belijders.

Misschien ware het plicht geweest, reeds in een vroeger tijdperk van verloochening der belijdenis, en van uitzetting en mishandeling, zich los te maken van hen, die de Kerk des Heeren verwoesten; doch verschillende overwegingen, waarvan enkele hierboven genoemd, deden den ondergeteekende en zijne toenmalige medestanders eene hoop op kerkherstel koesteren, die thans als vervlogen mag worden beschouwd, althans niet in dien weg kan verwezenlijkt worden, waarin zij dit hadden verwacht.

Voor den ondergeteekende zelf had deze verklaring wellicht achterwege kunnen blijven, daar hij ten gevolge van een vroeger afgelegd getuigenis bij het in werking stellen van art. 23, reeds niet meer scheen beschouwd te worden als lidmaat der Hervormde Kerk; doch aangezien hiervan geen officieel bewijs bestaat, en de houding der Kerkbesturen thans tot een opzettelijk getuigenis noopt, zoo gevoelt hij zich in zijn conscientie verpligt, hiervan in het openbaar blijk te geven. Ofschoon blijmoedig in deze daad den Heere gehoorzamende, verlaat hij met weemoed een Kerk, niet slechts omdat zijn voorgeslacht nu meer dan drie eeuwen tot haar heeft behoord, sedert François Elout met confiscatie zijner goederen, om der godsdienst wille tijdens de Spaansche tyrannie, uit Vlaanderen de wijk nam naar Haarlem, waar hij als ouderling de Kerk van Christus gediend heeft; maar ook omdat hij in de Hervormde Kerk onder leeraren en leden hooggewaardeerde vrienden in Christus telt, wier welwillendheid hij ondanks dien stap niet hoopt te verliezen.

De ondergeteekende eindigt deze verklaring met de hartgrondige bede, door hem in zijn binnenkamer voor den throon van Zions Koning uitgestort, dat weldra alle gemeenten en bijzondere geloovigen, die de aloude belijdenis der Kerken dezer landen liefhebben en in praktijk wenschen te brengen, te zamen zich vereenigen in ééne ook voor de wereld zichtbare en tegen het ongeloof en halfgeloof dezer dagen krachtige gemeenschap, onder de leiding en tucht des Heiligen Geestes en in de machtsbetooning van het Koningschap des Heeren Jezus Christus.

ELOUT VAN SOETERWOUDE.

's Gravenhage, 9 December 1886.

—

»Misschien," zegt deze waardige Broeder, »ware het reeds vroeger plicht geweest zich los te maken."

Ons antwoord was steeds: niet misschien maar zeer zeker.

»Geen uur wijken met onderwerping, opdat de waarheid des Evangelies geen schade lijde," zoo heette het en vroeger en thans.

De hooggeachte schrijver heeft met dezen stap en haar openbare bekendmaking een schoon en nadrukkelijk voorbeeld gegeven aan zeer velen allerwege verspreid. Aan zoo velen vooral, die vragen: maar wat kan ik hier alleen in mijn omgeving?

Hetzelfde wat de Heer Elout hier doet, ligt op uwen weg. Uittreden uit die gemeenschap en voorts, indien gij niet weet wat gij doen moet — luisteren naar de stem, die de Bruid van Christus toeroept:

»Indien gij het niet weet, gij, schoonste onder de vrouwen! zoo ga uit op de voetstappen der schapen en weid uwe geiten bij de woningen der herderen." Hoogl. 1 : 7 en 8.

Kome men allerwege meer en meer er voor uit en deinze niemand terug voor een beslissenden stap.

A. BRUMMELKAMP.

Kampen, 13 Dec. '86.

Beschouwingen.

AAN EEN VRIEND TE JERUZALEM.

Waarde vriend!

Een der voornaamste oorzaken van de ellende op aarde is zeker de overdrijving en de eenzijdigheid. De dingen kunnen niet in de middelmaat blijven. En toch, de zaligmakende genade Gods, die den menschen verschenen is, leert ons, dat we moeten zijn matig. Matig wordt het eerst genoemd. Matig in het eten en drinken, in kleeding, in alles wat op het stoffelijke en natuurlijke betrekking heeft, zonder dat het gebruik van iets hoegenaamd verboden wordt.

En ook worden we gewaarschuwd om niet wijs te zijn boven hetgeen men behoort te zijn, maar wijs te zijn tot matigheid.

Voor sommige menschen is matigheid in het verstandelijke en geestelijke nog wel zoo moeielijk als matigheid in spijs en drank.

Uit de bladen hebt ge zeker vernomen hoe er geklaagd wordt over de overlading in het onderwijs, over onmatigheid vooral, die op Gymnasiën en Hoogere Burgerscholen heerscht, en hoe een aantal Haagsche vaders zich deswege tot de Regeering hebben gewend. Een Commissie van onderzoek is bezig met de onmatigheid van handenarbeid en wat daarmede in verband staat na te gaan. En zelis predikanten hoort men klagen, dat zij zoo overladen zijn met bezigheden, dat ze nauwelijks den tijd hebben om hun eigenlijk werk: prediken, naar behooren te verrichten.

Men kan dus wel zeggen dat matigheidsgenootschappen heden ten dage in eene wezenlijke behoefte voorzien. O, als de menschen eens leerden in alles matig te zijn, hoe spoedig zou alles anders worden! Zoo wel voor den enkelen mensch als voor de geheele maatschappij, is, geloof ik, matigheid eene eerste voorwaarde om gezond te kunnen leven.

En op godsdienstig en kerkelijk gebied is het weinig beter dan op maatschappelijk gebied. Nu de Synode het vonnis der afzetting van de Amsterdamsche kerkeraadsleden bekrachtigd heeft, is het te vreezen dat de menschen zoo tegen iedere Synode ingenomen zullen worden dat ze, gelijk men dat wel eens noemt, met het bad ook het kind wegwerpen. Ik zeg: het is te vreezen; want met zekerheid valt hiervan nog niets te zeggen. Zij, die nu van hun ambt in de Ned. Herv. Kerk vervallen zijn verklaard en de duizenden, die hen aanvankelijk volgen, zullen zich kerkelijk moeten inrichten. Nu de Reformatie der kerken, naar het vastgesteld programma, niet tot stand te brengen is, zal men moeten komen tot het formeeren van kerken. De uitslag van dezen ernstigen en moeitevollen arbeid dient dus afgewacht te worden, eer wij hieromtrent eenige zekerheid kunnen hebben.

Gij hebt zeker ook met belangstelling kennis genomen van het openbaar gemaakte schrijven van Jhr. Elout van Soeterwoude (zie hier boven.) Zulke taal hoort men tegenwoordig niet dikwijls. De hoogste ernst is hier vereenigd met Christelijke bescheidenheid. Men voelt het, in iederen volzin, dat hier de Christen-edelman spreekt. Er komt in dit gansche schrijven geen enkel scheldwoord tegen de Synode voor, en het: »forsch in de zaak en zacht in den vorm," is hier op zulk eene wijze in beoefening gebracht, dat het, dunkt mij, niet nalaten zal diepen indruk te maken, in het gansche land.

Op het oogenblik is de toestand nog te vergelijken bij den toestand die wel eens na een onweder komt, dat geen verkoeling of verfrissching aanbrengt. Het kan dan zoo zwoel en drukkend wezen. En dit zal niet spoedig anders worden, ten minste niet zoolang men nog aan de Ned. Herv. Kerk verbonden wil blijven zonder hare besturen te gehoorzamen.

Eerst als al de doleerende broederen, in het gansche land, zich formeel afscheiden van het Ned. Herv. Kerkgenootschap, zal de dampkring frisscher worden, en zullen we reden hebben om dankbaar te zijn voor het onweder dat zich boven onze hoofden ontlastte.

Steeds de uwe,

GISPEN.

Leer en Kerkregeering.

KERK EN GEMEENTE OF KERKEN EN GEMEENTEN.

IV.

Wat is, nu er geen Staatskerk meer is in Nederland, een Gereformeerde landskerk? Zij is niet anders dan de verzameling van de tot eene organische eenheid saamverbondene gemeenten. De Chr. Ger. kerk heeft een tal van zelfstandige gemeenten. Iedere gemeente heeft hare Belijdenis en Kerkorde. En de Belijdenis en de Kerkorde der eene gemeente is die der andere. In belijdenis en gemeente-regeering zijn zij dus een. Dit verbindt hen onderling; maakt hen ook tot een geheel. Daarom hebben de gemeenten hunne onderlinge samenkomsten, evenals de afzonderlijke gemeenten die hebben. In die samenkomsten behandelen zij wat tot welstand van de afzonderlijke gemeenten of van de gezamentlijke, dienstbaar wezen kan. Die samenkomsten heeten Classikale, Provinciale en Synodale vergaderingen.

Nu komen in eene Classikale vergadering de naast bij elkander gelegen gemeenten samen; in eene Provinciale die van eene Provincie, en in de Synodale die van 't geheele land.

In eene Synode is dus de landskerk vergaderd. Al de gemeenten zijn er vertegenwoordigd. De gemeente verkoos haar leeraar en ouderlingen aan wien zij 't bestuur der gemeente opdroeg. Deze mannen vaardigden uit hun midden af die zij ter Classikale vergadering zonden; die Classis koos uit haar midden die zij zond naar de Provinciale vergadering; en deze koos weer uit haar midden die zij ter Synode zond. Er is dus in de Synode niet eene vergadering van de afzonderlijke gemeenten, maar van de gezamentlijke gemeenten. Niet kerken zijn er vergaderd, maar de kerk is er vergaderd.

De vergadering der Synode is niet minder de samenkomst der geheele kerk als dat de vergadering die komt tot de prediking des Woords, de samenkomst is der geheele gemeente. De gemeente komt des Zondags in de kerk samen en niet gemeenteleden. Zoo ook vergadert in eene Synode de kerk en niet de kerken. En de kerk, aldus vergadert, bespreekt hare algemeene belangen en handelt over de zaken die door afzonderlijke gemeenten of gemeenteleden haar ter behandeling worden opgedragen.

De benaming »Synode der kerk," schijnt mij om deze reden een meer juiste benaming dan die van »Synode der kerken." Vooral ook in den tegenwoordigen tijd. Onze tijd toch is een tijd waarin het afzonderlijke veel meer dan de vereeniging bemind en gezocht wordt. Afzonderlijke gemeenten of vergaderingen vallen bij velen meer in den smaak, dan de vereeniging met anderen. Het independentisme zit bij niet weinigen in merg en been, en zoodra er iets is in de gemeente of kerk dat niet naar den zin is, zondert men zich af. En al geef ik nu ook onvoorwaardelijk de voorkeur aan de vrijheid om zich af te zonderen boven den vroegeren dwang om in de gemeenschap te blijven, toch meen ik dat wij wel dubbel voorzichtig mogen zijn om den geest van afzondering te voeden.

De kerk, eene landskerk, is, ik herhaal het, niet de som van 100 en 1 gemeenten, maar zij is de verzameling van de tot eene organische eenheid saamverbondene geloovigen. Daarom ook is de Synode niet eene vergadering van 100 plus 1 gameenten; maar zij is de vergadering van al die gemeenten, die zich in leer en regeering belijden een te zijn.

Dat én in de Roomsche én in de Hervormde kerk, de gemeente inderdaad een gebrekkig onderdeel is van de eigenlijke kerk, behoeft ons gereformeerden toch niet te noodzaken om een in zich zelven geoorloofd en duidelijk spraakgebruik te wijzigen. Men kan dit niet wijten aan de benaming, maar moet het zoeken in de geheele organisatie.

Het organisme der Gereformeerde kerk is tevens van dien aard, dat van hiërarchie wel geen sprake kan zijn. De Synode is geen wetgevende macht. Christus wordt erkend de Koning der kerk te zijn en alleen naar Zijne wetten mag geregeerd worden.

Bij den kerkelijken strijd, dezer dagen in de Hervormde kerk gestreden, laat het zich echter gemakkelijk verklaren dat al de nadruk gelegd wordt op het zelfstandig bestaan der afzonderlijke gemeenten en het recht dat haar als geheel toekomt. Maar in eene kerk waarin, volgens hare Belijdenis en Kerkorde, geen aanleiding is om het recht der afzonderlijke gemeente te kunnen verkorten, is er ook geen enkele reden om verandering te brengen in de gebruikelijke benaming.

DE COCK.

Buitenlandsche Kerken.

Uit de *Handelingen* van de *Synodale Vergadering der Holl. Chr. Ger. Kerk van* 1886 te *Grand-Rapids* blijkt, dat Ds. E. L. Meinders bezwaar had met alleen tegen de Holl. Christ. Ger. Kerk in Amerika, maar ook tegen de onze in Nederland.

Volgens art. 3 zijner bezwaren is »de organisatie destijds van onze kerk onder den naam en titel van *Christ. Afgescheidene* Kerk, een opzichtelijk ontkennen van de leer, tucht en rechten van de Gereformeerde Kerk, en ofschoon die Kerk nu wel den naam en titel van de Chr. Geref. Kerk draagt, ter oorzake van meerdere vrijheid van godsdienst, zoo heeft die kerk voornoemd feit, zoover hem bekend is, nooit officiëel herroepen.

»En ofschoon de Dordsche Kerkorde in de Chr. Ger. Kerk, in plaats van de Utrechtsche, wederom ingevoerd, en voor het (in) verschuiven van de Utrechtsche schuldbelijdenis gedaan is, zoo is dezelve alleszins betrekkelijk herleefd in het gevoelen van Ds. Littooy; welk gevoelen door Ds. Kleinen dorst wel weersproken is, toch door onderscheidene kerkelijke organen, en zooals hem voor den geest staat, door de Theologische School te Kampen, toegejuicht. En ook heeft *de Wachter*, het kerkelijk orgaan der Holl. Christ. Ger. Kerk, dit gedaan."

Volgens de *Syn. Hand.* is Ds. Meinders op dat punt, gelijk op de andere, weerlegd en ingelicht, o. a. door Oud. Gelock en door de Kommissie in wier handen de Synode deze zaak stelde. Hem werd gezegd, dat die naam aan onze kerk »werd opgedrongen", maar dat zij daarom nooit het karakter of den naam van »Gereformeerd" opgaf. — Doch, gelijk wij reeds vroeger meldden: Ds. E. L. Meinders bleef bij zijn stuk en scheidde zich met een deel der gemeente af. — Blijkens schrijven van Ds. L. J. Hulst en Ds. H. v. d. Werp in *de Wachter* en in partikuliere berichten, gaat echter deze nieuwe scheure niet veel verder, d. i. krijgt niet veel aanhang, dan onder enkele bekende malkontenten. — Uit de *Syn. Hand.* blijkt andrerzijds ook, dat Ds. E. L. Meinders en zijn ouderling, toch op Christelijke wijze hun afscheid gegeven hebben. —

Onder de protesten te dier Synode komen o. a. ook voor: bezwaren 1o tegen het aannemen van leden uit andere kerkgenootschappen zonder openbare bevestiging. 2o. tegen het niet prediken op den 2en Kerstdag; 3o. tegen de lijkpredikaties in en buiten de kerk; 4o. tegen het vrijlaten van assuranties. — Voorts werd er bezwaar ingebracht tegen een diaken die het armengeld op de Bank had gezet, doch de intresten in den zak meende te mogen steken, omdat hij er de verantwoordelijkheid voor droeg!!

In de derde gemeente der *Reformed* te Grand-Rapids heeft men besloten om het galmen tegen te gaan, door de muren en het plafond te overdekken met geel katoen, op latten gespijkerd en met fresco-schilderingen versierd. — Het spannen van draden hielp niet genoeg. —

Prof. A. A. Hodge, D. D. van het Theol. Seminarie te Princeton N. Y., is in den ouderdom van 63 jaren overleden. Hij was eerst drie jaar Zendeling in Indië en daarna professor te Alleghany, en in 1879 te Princeton. Hij onderwees de Stellige, Wederleggende en Historische Godgeleerdheid en was schrijver van verschillende Theologische werken. —

Onlangs is een handschrift verkocht van een preek van John Knox, den Schotschen Hervormer, — waarom hij voor 321 jaren vervolgd en veroordeeld werd, — voor omstreeks f 5000.—.

Te Altbunzlau in Boheme moet men een codex uit de 15e eeuw gevonden hebben met vier eigenhandige brieven van den Hervormer J. Husz. —

De Moravische Zending telt thans 105 stations en 18 provincies, met 328 broeders- en zusters-zendelingen; 1640 inlandsche helpers; 82462 Heidensche leden; 217 dagscholen met 17671 kinderen en 296 onderwijzers en onderwijzeressen en 541 kweekelingen. —

De vervolgingen van den onmensch-koning Mwanga van Uganda, die Mtesa opvolgde, en in het eerst den Christenen goedgunstig scheen te zullen zijn, houden nog niet op. In Juli schreef men, dat zeventig Christenen op eenmaal moeten verbrand zijn om hun geloof Na de executie deed de chef-beul den koning rapport, dat hij nooit zulke moedige lieden gedood had, en dat zij te midden der vlammen luide tot God baden. Een latere brief, gedateerd van 12 Juli, meldt, dat een der portiers en boden des konings, lidmaat en kerkeraadslid der Christelijke gemeente, en vader van een gezin, ook was verbrand, nadat hem een hand en een been was afgesneden, die men voor zijne oogen braadde, vóór men hem in de vlammen wierp. — Er gaan allerwege stemmen op, om te trachten dien jeugdigen razenden menschenmoorder tot reden te brengen en te stuiten in zijn bloedvergieten. —

De Afrikaansche *Maandbode* van November is bijna geheel gevuld met de Gedachtenis-rede van Prof. van Velzen na vijftig-jarige Scheiding, 11 Dec. 1885 te Drogeham. Ook de Amerikaansche bladen hebben onze jubilees mede herdacht. Onze buitenlandsche vrienden doen wij daarom zeker geen ondienst met te melden, dat de beide oudste hoogleeraars, pas hun jaardagen in gezegenden welstand mochten vieren, — Ds. Brummelkamp den 14 October l.l. zijn 75sten, en Ds. Van Velzen den 14 December zijn 77sten jaardag,; terwijl zij nog ongestoord en onverdroten hun dienstwerk verrichten. —

C. M.

Zegt het voort.

»De Ontvanger der Directe Belastingen en Accijnsen te Heusden, tot de ervaring gekomen zijnde, dat door eenige ingezetenen gebruik wordt gemaakt van olie of andere vetdeelen en loog, in eenige winkels te koop gepresenteerd, om dit na vermenging tot zeep te gebruiken, acht het in het belang van hen, die dit doen, ter kennis te brengen, dat op de bereiding van zoodanige zeep bij art. 38 der Wet op de zeep van 4 Mei 1832 (Staatsblad No. 13) eene boete is bepaald van f 400,— met verbeurd verklaring dier goederen enz. en welke strafbepaling bij een arrest van den Hoogen Raad is bevestigd en wel bij die van 4 Maart 1858, en bij arrest van de Arrondissements-Rechtbank te Utrecht, dato 16 September 1858, waarbij art. 38 der bovengenoemde Wet is bevestigd en bepaald, dat vermenging van vetdeelen met loog, zelfs zonder van vuur gebruik te maken, dus langs den kouden weg, strafbaar is gesteld met f 400,— boete.

Een ieder wordt dus in zijn belang gewaarschuwd."

get. (De Ontvanger
ESCHAUZIER.)

(*Prot. Noordbr.*)

—

Onze kinderen

zoo is de titel van het *Maand*blad van de Martha-Stichting, voor onverzorgde kinderen, gevestigd te Alphen. Zijn 6e No. ligt reeds voor ons. Hoe uit een zaadkorrel scheutjes schieten, die scheutjes tot wortels en takken worden, dit ziet men gelijk in de natuur ook in deze stichting. Zij heeft reeds een nieuw huis moeten betrekken, omdat hare plaats te klein was geworden. Het hoofd des blads prijkt met den gevel er van. Kostelijk en goed. Ga het in 's Heeren vreeze voort en worde het nog velen ten uit- en inwendigen zegen.

A. B.

—

Gaarne voegen wij hier nog een woord bij over de

Stads- en Dorps-Almanak

BETHEL voor het jaar 1887 door H. Pierson, uitgegeven ten voordeele van eene der Heldring-gestichten. Deze jaargang is reeds zijn 25e. Deze Almanak vond steeds vele lezers.

A. B.

—

Eene Debora in ons Israël.

Uit *de Roeper* nemen wij het volgende bericht gaarne over:

»In den vroegen morgen van heden is Jaje Janna van der Werf ingegaan in de eeuwige rust. Zij bereikte den ouderdom van bijna 87 jaren. Vanaf haar 19de jaar kende zij door genade den Heere Jezus als haren Zaligmaker. Bij velen heeft zij van Zijne onmisbaarheid en algenoegzaamheid mogen getuigen, hare woorden bevestigend

oor een godzaligen wandel, in kinderlijk vertrouwen op haren Vader in de hemelen, die haar nooit zou verlaten.

In de laatste jaren was zij aan huis en legerstede gebonden, en zij heeft veel geleden. Doch haar einde was zacht. Slapend is zij ingeslapen. Nu is zij bij den Zaligmaker, verwachtende de opstanding in heerlijkheid.

Hare gedachtenis zal in zegening zijn, als een van het eerste geslacht der uitgeleide Kerk, die temidden van smaad en vervolging zich nimmer des Heeren en Zijner knechten heeft geschaamd. Och, dat het jongere geslacht het geloof dier ouden mocht navolgen!

Namens familie en vrienden,
H. J. VAN DER WERF.

Dalfsen, 25 November 1886.

De vele vrienden en vriendinnen der ontslapene gelieven deze algemeene voor bizondere kennisgeving aan te nemen."

Niet alleen in ons Vaderland maar ook in Amerika had deze hoogbejaarde zuster vele vrienden. Reeds onder de eerste afgescheidenen stond zij pal en was als een heldin veoraan in den strijd. Nu rust zij bij haren en onzen Heer. Van huis uit was zij de vertrouwde dienstmaagd op de buitenplaats en boerderij van den Heer Ridderinkhoff te Zwolle.

A. BRUMMELKAMP.

—

Uit de *Prot. Noordbr.* nemen wij met volle instemming het volgende over:

»Een publieke kwetsing van het zedelijkheidsgevoel onzer natie.

Wie onzer lezers de begrootingsdebatten in de Tweede Kamer, bij gelegenheid van de algemeene beschouwingen over het Hoofdstuk Justitie, gevolgd heett, zal zich zeker bedroefd en geërgerd hebben over de onbeschaamdheid van twee Vertegenwoordigers van het Nederlandsche Volk, die in de hoogste vergadering onzes Lands niet alleen de grofste *onzedelijkheid* in bescherming hebben genomen, maar zelfs betuigden verblijd te zijn, dat zij door het ter sprake brengen van een hoogst onzedelijk geschrift, onder de politie agenten verspreid. gelegenheid hadden om propoganda te maken voor de afschuwelijke leer daarin vervat.

Wij vertrouwen, dat velen onzer lezers ten eenenmale onbekend zijn met het streven van den zoogenaamden Malthusiaanschen Bond, waarvan Heldt als Secretaris fungeert, doch wij zouden ons schamen die gelukkige onwetendheid op te heffen, door hen met die zedenverwoestende leer bekend te maken.

De liberale verslaggevers kunnen zich gewoonlijk niet onthouden om met zekere minachting en spot te spreken over ds *theologische* tint, waarmede de redevoeringen van Mr. Keuchenius gewoonlijk gekleurd zijn, en waarop zij zooveel mogelijk *hun licht* laten vallen, ten einde zijn kordaat optreden voor 's Lands welvaren en de zedelijke verhooging onzes Volks daardoor in de schaduw te stellen. Wij vreezen echter, dat wij in diezelfde bladen te vergeefs zullen zoeken naar eene publieke afkeuring van de hoogst *onzedelijke* kleur der redevoeringen van de twee liberale Afgevaardigden Heldt en Van Houten.

Voor elke leer, zelfs voor die van Malthus hoe onzedelijk ook, voor elk beginsel hoe verderfelijk, hebben vele liberalen nog respekt — alleen de leer des Bijbels, het Christelijk beginsel kan men niet verdragen, slechts hoon en spot heeft men hiervoor. Zoolang de liberale partij niet openlijk protesteert tegen het gesprokene door twee harer afgevaardigden in de zitting van Vrijdag 3 Dec., blijft zij er mede aansprakelijk voor en wordt het al meer en meer openbaar, dat zij zich aan *volksmis*leiding heeft schuldig gemaakt.

Wie het gezag van Gods Woord eenmaal heeft verworpen en dat zijner *rede* aangenomen heeft, moge uit kracht van de nimmer geheel uitwischbare indrukken van *het Waarachtige Licht*, dat hem altijd nog blijft beschijnen, aarzelen om met alle Christelijke instellingen en voorschriften te breken, omdat zijne consciëntie zich daartegen nog verzet, maar wie zijne verduisterde *rede* eenmaal tot toetsteen van goed of kwaad heeft aangenomen, moet er eindelijk toe komen om met alle goddelijke inzettingen te breken. Geea Zondagsheiliging — hoogstens Zondagsrust, geen eed — hoogstens belofte, geen erkenning van de goddelijke instelling des huwelijks — alleen Vrije liefde, geen aanvaarding van zijne kinderen als een erfdeel des Heeren, die men als kinderen des verbonds behoort op te voeden, maar . . . . . onze pen weigert de tegenstelling ter neder te schrijven. Vele liberalen zullen nog huiveren om de tegenstellingen te aanvaarden, doch wees er van verzekerd, dat hunne kinderen, die reeds zooveel vroeger de theoriën des ongeloofs hebben ingezogen, tenzij God hunne oogen opene, al datgene zullen afschudden waarvoor zij nog eerbied hebben."

—

Tegenover Reinhold Retzlaff en zijne zoogenaamde genezing van dronkenschap

zeggen wij met *de Volksvriend*: kwakzalverij.

»Dronkenschap is niet door geneesmiddelen te genezen, niet-drinken is het eenige voorschrift voor den dronkaard, niet-schenken het eenige voor zijn omgeving.

Een geneesmiddel echter in den vorm van pillen of poeder of drank is er voor den dronkaard zoo min als voor den wellusteling, den dief of den luiaard.

—

De cantine in de kavalerie-kazerne is gepacht door den sergeant-majoor voor f 60 in de maand. Die onderofficier heeft alzoo veel belang bij een druk bezoek aan die cantine; zij is iederen dag open van 's morgens vijf uur tot 's avonds negen uur; men mag er zooveel sterken drank drinken, als men wil.

De cantine in de infanterie-kazerne daarentegen geeft slechts gelegenheid om tusschen 12 en 2 uren twee borrels te drinken.

Van waar toch dit verschil in één garnizoenplaats? Volgens mededeeling van officieren, schijnt er aan de zaak niets te zijn te veranderen. Doch Spr. vindt het nuttig, de feiten hier in het openbaar te vermelden.

(*Uit de Volksvriend.*)

Ingezonden.

Het vloeken, en spreken van onzedelijke taal in de kazerne; wat hieraan te doen?

In een vorig No. der *Bazuin* las ik een ingezonden stuk, onderteekend door »een vriend van Militairen" uit Utrecht, dat mijn hart warm maakte! Ofschoon ik nooit in eenig blad iets geschreven heb, had ik vaak plan, over de zaak, die in genoemd artikel besproken wordt, iets te schrijven, doch verschillende redenen waaronder hoofdzakelijk mijn onbekwaamheid, beletteden mij steeds mijn innerlijken aandrang te volgen! Doch zooals ik zeide, mijn hart is warm gemaakt, en daarom ben ik zoo vrij eenige plaatsruimte in *de Bazuin* te vragen, om, was het mogelijk eenige (goede?) wenken ten beste te geven.

In de eerste plaats moet mij een woord van warme sympathie van het hart, voor onzen vriend uit Utrecht! Waarlijk hij heeft de zaak niet overdreven, want wie het leven *in* de kazerne, evenals ik, van nabij heeft gekend, vraagt zich onwillekeurig af: wat moet er gedaan worden om daaraan iets te veranderen? men zal zeggen, er zijn militaire Tehuizen. Goed! uitnemend! maar soldaten die men daar o, zoo gaarne zag, en voor wien een Christelijk militair-Tehuis een zegen kon worden, ziet men er helaas, weinig of nooit! en dan degene die soms door dienst, corvee, of andere omstandigheden verhinderd zijn het te Huis te bezoeken, en dus gedwongen zijn *in* de kazerne of cantine te vertoeven, wat wordt daarvoor gedaan? men kan lectuur krijgen, goed! die van lezen houdt, vindt overvloedig gelegenheid aan zijn lust te voldoen, maar men is *in* de kazerne, en *in* de kantine, en *dat* blijft hier de kwestie! Het leven *binnen* de kazerne, had de steller van het vorige artikel, heb ik óók op het oog! En nu komt onze vriend uit *U.* tot de conclusie: laat men petitioneren, een verzoekschrift indienen aan Z. M. onzen geëerbiedigden koning! best! dat kan! maar ik vraag, *wat* zal men Z. M. verzoeken? dat Hij het spreken van onzedelijke taal, en het vloeken verbiede? Maar eilieve zal Z. M. ons dan niet eenvoudig wijzen naar het Artikel van het reglement op de inwendige dienst waar hij uitdrukkelijk verklaart, te *willen* »dat elk ondergeschikt militair, zacht en menschlievend behandeld wordt," en verder dat »de godsdienst de bron is van allen moed" enz. hierin ligt dus ondubbelzinnig opgesloten, dat het vloeken enz. door hem niet gewild, ja *verboden* is! Maar heeft het tot dus ver geholpen? wel neen. Ik heb eens gehoord dat te Kampen in de kazerne van het Instructie-Bataillon gedrukte bepalingen hangen, waarin op straf, het vloeken verboden is! wat is het resultaat? meermalen zijn door mij jongelingen aangetroffen, die, als korporaals bij een Regiment waren geplaatst, wat hunne lichamelijke ontwikkeling betrot, nog kinderen waren, doch reeds volleerd in het vloeken, en het spreken van godslasterlijke en zedelooze taal; en dat hadden ze juist te Kampen, bij 't Instructie Bataillon (dat vaak spottend, het struikel Bataillon wordt genoemd) geleerd!

Mij dunkt, wil men iets aan den Koning verzoeken; dit moet zijn: »voer persoonlijke dienstplicht in!" ik bedoel hier niet, *algemeene* dienstplicht, dat maar al te vaak met persoonlijke dienstplicht verward wordt; maar afschaffing van plaatsvervangers, en nummerverwisselaars, lui, die in den regel als burger nergens goed voor zijn, en maar al te vaak het kazerne leven verpesten. Laat ieder, die door het lot wordt aangewezen, ook zelf dienen!— Hier zie ik in mijn gedachten menig huisvader mij dreigend aanzien, maar geloof mij, mijnheer de Redacteur, zonder reden! Onze vriend de schrijver van 't vorige artikel zelf zegt: er is veel goeds in de dienst en dat is waar! menig jong mensch leert er orde en regel, en zich beleefd uitdrukken; en het dragen van de uniform, lacht in den regel ieder jong mensch aan.

Zooals de dienst nu is, ja! ik begrijp dat menig vader, die niet tot de bevoorrechten behoort, zijn zoon te kunnen vervangen, door een plaatsvervanger of nummerverwisselaar, dien zoon met vreeze ziet vertrekken. Maar deze zaak is zeker: over het algemeen behooren de plaatsvervangers tot die soort, met wie men als burger liefst geen omgang heeft, als men ten minste nog prijs op een goeden naam stelt! (hier zijn natuurlijk uitzonderingen); worden nu deze individuen in 't vervolg geweerd, dan komen er ook weer meer fatsoenlijke en ook vrome jongelingen voor in de plaats! en ik ben er van overtuigd, dat er op die wijze, een heele verandering ten goede *binnen* de kazerne plaats heeft.

Ik wil nu juist niet zeggen, dat de militaire te Huizen er direct voordeel bij zullen hebben, maar daar tegenover bestaat de mogelijkheid (wat eigenlijk ook moest) dat de kazerne, en cantine, *het* Militaire te Huis wordt. Maar dit is van later zorg!

Veel zou ik hier nog bij kunnen voegen, maar ik vrees, dat ik al te veel ruimte heb gevraagd. Doch zooals ik in het begin zeide, als ik over Hollandsche soldaten lees of spreek word ik warm!

En hiermede eindig ik, in de hoop dat de Heere deze geringe pogingen mag zegenen, en ten goede doe komen aan onze Hollandsche soldaten!

U mijnheer de Radacteur, dank zeggende voor de toegestane ruimte, heb ik hoogachtend de eer te zijn

UEd. Dw.
B.
Oud korporaal der Infanterie.

Z. Nov. '86.

Goed gezien en gesproken. RED.

BOEKBESCHOUWING.

Handleiding bij de Beoefening der gewijde Geschiedenis, door J. van Andel Predikant te Leeuwarden. Eerste aflevering. Leeuwarden, G. Amsing 1886.

Dit werk zal, volgens de toezegging, in 24 à 26 afleveringen van 32 bladz. à f 0,17½, te zamen in twee flinke boekdeelen verschijnen.

Inderdaad eene belangrijke onderneming, maar ook een belangrijk, zeer belangrijk werk. Hun, die slechts eene kroniekachtige mededeeling der gebeurtenissen in de Heilige Schrift vermeld verlangen, zal dit werk niet voldoen. Ook zij die eene boeiende voorstelling der gebeurtenissen, of een aaneengeschakeld verhaal, zooals de Handelingen der Apostelen, wenschen te lezen, zullen wellicht dit boek ter zijde leggen. Maar wie zich ten taak stellen, om de gewijde geschiedenis grondig te bestudeeren, de vragen, die zich bij ernstig nadenken voordoen, te beantwoorden, de bedenkingen, die gereedelijk gemaakt worden, op te lossen, en Gods gangen in Zijn heiligdom na te sporen, zullen, dit doet de eerste aflevering verwachten, zich door de lezing van deze handleiding veel genot en voordeel verschaffen.

S. VAN VELZEN.

—

»Niet van eigen uitlegging." Toespraak tot zijne studenten door Dr. Th. J. Hoedemaker, Hoogleeraar aan de Vrije Universiteit. Naar aanleiding van Prof. J. I. Doedes »De Student en de Predikant tegenover de Vrije Exegese." Amsterdam J. A. Wormser.

Prof. Doedes heeft onlangs ter kwader ure een toespraak in het licht gegeven, welke werkelijk verre staat beneden den verdienstvollen naam, dien hij ook bij het Christelijk Nederland nog altijd draagt. Na de schoone opmerkingen welke Dr. Kuyper in *de Heraut* over die rede gaf, heeft Dr. Hoedemaker het exegetisch standpunt van Prof. Doedes in eene toespraak tot zijne studenten meer breedvoerig beoordeeld.

Wij kunnen Prof. Hoedemaker danken, dat hij deze toespraak in het licht heeft gegeven. Ze is der lezing en overdenking waard. Dr. H. betoogt eerst, dat de uitlegging der H. Schrift niet aan de belijdenis en ook aan geen kerk of ambt is gebonden, maar dat de H. Schrift haar eigen uitlegster is. Verder toont hij aan, dat de vrijwillige gebondenheid aan de formulieren altijd eene voorwaardelijke is, d. i. altijd slechts geschiedt *omdat* en *voorzoover* de formulieren in de H. Schrift gegrond zijn en daaraan al haar gezag ontleenen. Bladz. 34 (de rede is 46 bladz. groot) is Dr. H. dan gekomen tot het hart der kwestie. Dit deel ware krachtiger geweest, wanneer de beide bovengenoemde stellingen (de uitlegging des Bijbels niet aan de belijdenis gebonden bl. 13 v. v. en toch wel door ons aan haar gebonden bl. 24—34) in overeenstemming waren gebracht. Dit is, naar mij voerkomt, aan Dr. H. niet gelukt. Wel geeft hij juiste opmerkingen; wel beweert hij terecht dat Prof. Doedes ook van een vooropgezet resultaat uitgaat; wel merkt hij zeer juist aan, dat de belijdenis mij den dienst biedt van een handwijzer, een instrument, een licht; maar de schijnbare tegenspraak tusschen die twee stellingen wordt toch niet geheel verzoend. Elk nadenkend lezer, vooral elk bijbelsch theoloog, die den exegetischen arbeid der Christelijke kerk miskent, zal zich min of meer onbevredigd gevoelen. Dit zou niet het geval geweest zijn, als het »gradueel verschil" tusschen Christelijk en Gereformeerd bladz. 7 nader omschreven en het recht van dat verschil als in de H. Schrift zelve gegrond, aangetoond ware. H. B.

—

De heiligheid van het huwelijk. Overgedrukt uit het »Orgaan van den Ned. Vrouwenbond ter verhooging van het zedelijk bewustzijn." 's Gravenhage, W. A. Beschoor 1886.

Dit woord, ons zoo even toegezonden, hebben wij te danken aan Mevrouw Douairière K. v. H. Het is een liefelijke tegenhanger tegen het gezwets van den volksvertegenwoordiger Heldt in de 2e Kamer der Stat. Generaal. In den heer Heldt heeft de heer van Houten zijn medestander gevonden tegen het aloude »gij zult en gij zult niet van den Heere onzen God" Heldt, van Houten en al zulke mannen liggen in het lage en henzelven zoo vernederend standpunt dat in den Bijbel dat der dwazen wordt genoemd. Ps. 14 : 2 staat het letterlijk: »De dwaas zegt in zijn hart, er is geen God."

Ontzettend teekent de Ap. Paulus den toestand der Heidenen: »zonder God in de wereld."

Tot welk een laag pijl zijn wij reeds ge-

Ver. voor Ger. Schoolonderwijs Adres: Ds. T. Bos te Bedum. (Filippus en Jachin.)

Hoe leeren wij onze kinderen het best den Bijbel lezen?

II.

We zouden de oorzaken opsporen van de treurige verschijnselen in het eerste artikeltje genoemd, die zich bij de bijbellezers voordoen. Ik geloof, er zullen wel verschillende oorzaken voor te vinden zijn. Al leert b. v. iemand nog zoo goed den Bijbel kennen en lezen, als hij daarbij ten slotte toch ongeloovig is, dan zal hij ook het woord Gods verachten, hetzij openlijk, hetzij bedekt. In dit geval is het ongeloof de oorzaak.

Maar ook kan deze gelegen zijn in een *verkeerd* gebruik van den Bijbel. Als er b. v. niet voor gezorgd wordt, dat de kinderen steeds op eene eerbiedige wijze met den Bijbel omgaan, maar er geduld wordt, dat zij heel oneerbiedig de hoofdstukken, oprammelen, dan zal dit wel degelijk een middel kunnen zijn, om hunnen eerbied en hun ontzag voor het woord geheel te vernietigen. Ik zal nu maar niet spreken over de verkeerde handelwijze van sommigen, die hunne kinderen *tot straf* eenige hoofdstukken uit den Bijbel laten lezen. Gelukkig komt zulk misbruik al heel zelden voor, doch eene andere manier, om den Bijbel verkeerd te gebruiken, komt veelvuldig voor, en bestaat daarin, dat men de kinderen *te vroeg* den Bijbel in handen geeft. Let wel, ik zeg niet, dat men ze te vroeg met den Bijbel bekend maakt, maar, dat men ze er te vroeg in *laat lezen.* Soms zelfs ziet men, dat de Bijbel gebruikt wordt om het lezen te *leeren.* Als het jongske nog pas de letters kent, laten sommigen het reeds beproeven, om enkele woordjes uit den Bijbel te lezen. Zulk een kind kan daarbij vooreerst al niet met den gepasten eerbied den Bijbel behandelen en bovendien begrijpt het niemendal van, wat het leest, en — *alle kinderen zijn vijanden van boeken, die zij niet begrijpen.* Het te vroeg in den Bijbel laten lezen is een goed middel, om bij de kinderen een grooten afkeer van dit Boek der boeken te verwekken. Daarbij komt dan nog, dat men ze dikwijls ook nog *zonder leiding* laat lezen, zoodat ze maar voortgaan, zonder er iets van te begrijpen. Het lezen heeft voor hen dan geen doel en ontaardt in sleur, in een gedachteloos opdreunen van woorden. Op zijn best beschouwen ze door deze gewoonte ten slotte het Bijbellezen alleen als een plicht, en die vervullen ze dan ook op dezelfde manier, als velen een van buiten geleerd gebedje opzeggen. Ze doen het, omdat ze het wel moeten doen, maar ze zullen ook nooit er toe komen, om den Bijbel eens ter hand te nemen, zonder dat het hun bevolen is.

Zoo geloof ik dus, dat bovengenoemde treurige verschijnselen gedeeltelijk — niet geheel en alleen — veroorzaakt worden door een verkeerd gebruik van den Bijbel bij onze kinderen. Daarom, dacht ik, was het geen overbodig werk, eens na te denken over de vraag: hoe leeren wij onze kinden het best den Bijbel lezen?

Uit het bovenstaande blijkt reeds, dat men m. i. niet *te vroeg* moet beginnen met hen den Bijbel in handen te geven. Bij de oude Israelieten werden de knapen, als ze *twaalf* jaren oud waren, onderwezen in de Wet des Heeren. Dat wil niet zeggen, dat ze tot zoo lang onkundig gelaten werden aangaande de dingen van den dienst des Heeren, neen, de ouders waren gehouden, hun reeds zeer vroeg daarvan *te spreken*, maar het eigenlijke, opzettelijke onderwijs begon eerst, als ze 12 jaar waren. Nu wil ik daarmede niet zeggen, dat wij ook tot zoo lang daarmede moeten wachten. Ik geloof veeleer, dat we thans vroeger daarmede mogen en moeten beginnen, omdat we mogen aannemen, dat de verstandelijke ontwikkeling bij onze kinderen vroeger eene zekere hoogte bereikt heeft dan bij die van Israel, wijl onze jeugd reeds zeer vroeg ook in andere vakken opzettelijk onderwijs ontvangt in scholen, welke bij dat volk ontbraken. Maar wanneer is dan de tijd gekomen, om onze kinderen in den Bijbel te laten lezen en hoe moet dat dan geschieden? Deze twee vragen willen we nader onder de oogen zien. Voorloopig reeds beantwoord ik ze aldus: vraag 1. Als ze er voldoende toe voorbereid zijn, en vraag 2. het moet geschieden onder goede leiding.

(*Wordt vervolgd*).
J. KEUNING.

Spijk.

Filippus.

Het woord waarmede onze geliefde Broeder Littooij in de onderstaande regelen spreekt in 't belang van het Traktaatgenootschap Filippus, bevelen wij al onze lezers ten sterkste aan. ZEw. zegt:

Het *Traktaatgenootschap Filippus* heeft behoefte aan den steun en de hulp der christenen, teneinde zijnen arbeid voort te zetten.

Zal het, *zonder in schulden te geraken*, een duizend exemplaren van zijnen Christelijken scheurkalender kunnen *geven* aan armen, ongeloovigen en roomschen, dan moeten minstens duizend Christenen of Christinnen, er voor eigene rekening ieder één geven.

Het traktaatgenootschap rekende er bij de oplage op, om er zelf duizend gratis te verspreiden.

Een kalender toch trekt aan; wil men hebben, ophangen en lezen, en is alzoo één van de beste middelen, die wij kunnen aanwenden en hebben aan te wenden ter uitbreiding van het koninkrijk van onzen Heere Jezus Christus. Het is daarom, dat Filippus op een duizend exempl. voor zich zelf rekende.

Doch een 2500 ex. te verspreiden gaat zijne finantieele krachten te boven. Dientengevolge vraagt de ondergeteekende, die van nabij met deze dingen bekend is, of niet een 1500 broeders of zusters er zich nog één willen aanschaffen, hetzij voor zichzelven, het zij voor iemand, in wiens gezin de waarheid Gods niet is.

Dewijl het niet ons eigen belang, noch dat van den Uitgever, maar de belangen van het Koninkrijk Gods geldt, wekt hij daartoe even vrijmoedig als dringend op. Onzen arbeid te steunen is, dunkt mij, de roeping der Christenen.

Dat het niet de een op den ander zal laten aankomen, maar dat de een den ander, in het opvolgen van dit vriendelijk verzoek, zal voorgaan, wenscht hij van ganscher harte.

Bij zijn boekhandelaar of colporteur kan men hem bestellen; en gelijk men weten zal, kost hij slechts 75 cent.

A. LITTOOIJ.

Middelburg, 7 Dec. '86.

Vervolg en slot der rapporten van de Commissien voor boekbeoordeeling.

De volgende 9 boekjes zijn ook nog van den Uitgever Callenbach te Nijkerk. Het is der commissie zeer aangenaam over deze boekjes, met slechts eene uitzondering een gunstige beoordeeling te geven. Vooral zijn het:

No. 40. Hendrik van Zutphen en

No. 41. Hendrik Voes, beiden door den bekenden schrijver J. Verhagen Jr.

Beide boekjes kunnen voor elke gelegenheid dienen. Onze kinderen zullen ze met belangstelling lezen. Der ouderen en ook der onderwijzers roeping is, de kinderen met de geloofshelden bekend te maken. Zulke verhalen zijn verre te verkiezen boven de mooiste vertellingen die geenen geschiedkundigen grond hebben.

Ook No. 43. Wybrandz Aartsen door C. F. Schöttelndreier is een historisch verhaal, vooral voor jongens die met de geschiedenis des Vaderlands bekend zijn, zeer aardig en boeiend.

No. 43. De wraak van den Christen door C. F. Schöttelndreier.

Ofschoon niet kenmerkend Gereformeerd kan de Comm. dit boekje wel aanbevelen.

't Is boeiend, misschien te prikkelend en alleen voor meer ontwikkelde kinderen geschikt.

No. 44. Het gezegend Kerstfeest door denzelfden schrijver,

is een aardig eenvoudig boekje dat onze kleine kinderen kunnen lezen. In een kleine Kerstpredikatie wordt de ellende en de verlossing des menschen aangewezen en den beloofden Verlosser als Zaligmaker van zondaren voorgesteld.

No. 45 beweegt zich geheel buiten de eischen die wij aan kinderboekjes stellen.

No. 46. In den strik door P. J. Kloppers is een treffende waarschuwing tegen de zucht naar rijkdom en genot. 't Is niet af te keuren. Ofschoon geen Kerstgeschiedenis, bevelen wij het aan voor groote kinderen.

No. 47. Twee kinderen bij den Kerstboom door P. J. Kloppers.

Ofschoon wij hier ook de reeds meer gemaakte aanmerking over den Kerstboom hebben, kan dit boekje, om zijn eenvoudige voorstelling van de ellende, waarin zulke kinderen verkeeren, die nooit van den Bijbel hooren, een goede les voor onze kleinen zijn.

No. 48. De gelukkige Weduwe door J. P. v. d. Maas Jr.,

is gezond en degelijk van inhoud, doch meer voor bejaarden dan voor kinderen geschikt. De kindertoon ontbreekt, doch de weg der zaligheid wordt er duidelijk in aangewezen.

Minder aangenaam is het de Commissie dat zij van de door den Heer van Peursem ingezonden 8 boekjes slechts één kan aanbevelen. De zeven ongenoemde No. 49 tot 55, kwamen ons voor onze kinderen niet aanbevelenswaardig voor. De schrijver beweegt zich op een terrein, dat door Jachin niet gaarne wordt betreden.

No. 56. Op het woeste eiland door W. Ziethe

kunnen onze kinderen lezen. Het wijst op de verhooring des gebeds. 't Is geen Kerstboekje.—

Hiermede zijn de boekbeoordeelingen afgeloopen. 't Was voor de 4 Commissien geen gemakkelijke taak, al die boekjes door te lezen, want zij wilde een juist oordeel vellen en niet op den titel afgaande, zoo maar zonder bepaald onderzoek aanbevelen. Onze kinderlectuur gaat niet achteruit, ofschoon er nog altijd te veel kaf onder 't koren is, getuige de vele Nos. die onvermeld moesten blijven.

Laten onze Geref. schrijvers en uitgevers zich toch vooral toeleggen om de eenvoudige kleinen, ook met de spijzen, maar dan ook spijze, den kinderen te voeden. Hun debiet zal er door toenemen, onze kinderen door gesticht en de Naam des Heeren er door verheerlijkt worden.

Namens de Commissien,
De Secr. van Jachin,
A. VAN NAMEN HZN.

—

Bericht aan de afdeelingen en corporatiën van Jachin.

Afdeelingsbesturen en corporatiën, die voor hunne scholen gebruik wenschen te maken van de *gratis uitdeeling* van Kerstboekjes, gelieven *vóór den 20en dezer* hun verlangen kenbaar te maken met opgaaf van het verlangde aantal.

Alleen zulke scholen, die *onvermogend* zijn, worden met deze gratis-uitdeeling bedeeld. De voorraad boekjes wordt naar de ingekomen aanvragen regelmatig verdeeld.

De Secretaris van Jachin,
A. VAN NAMEN HZN.

Zwijndrecht, 6 Dec. '86.

zonken, dat in de 2e Kamer zulke dingen konden worden vernomen, zelfs zonder dat er een algemeene kreet van verontwaardiging vernomen werd.

Dank aan onzen wakkeren en vrijmoedigen Keuchenius en ook dank aan Mevrouw Douairière K. v. H. Worde dit zoo vriendelijk en aangrijpend woord ruim verspreid. Prijs $7\frac{1}{2}$ Cent, de 109 Ex. slechts f 4,— en moge de Heere het in den weg Zijner ontferming brengen onder de oogen vooral van onze jongelingen en jongedochters en zij nog bij tijds verstaan dat:

»Wie God verlaat, Heeft smart op smart te vreezen."

A. BRUMMELKAMP.

In dank ontvangen voor
»Veldwijk."

Van eene zuster te Hillegom	f 2.00
» » Hattem	» 7.00
» broeder »	» 2.00

Van N. N. postmerk Sneek, 2 Sgez. coup. elk v. 2 fl. öst W.

Het adres van den Penningm. is Jhr. A. Th. M. van Asch van Wijck, Notaris te Utrecht.

L. L.

K. 14 Dec. '86.

Militair Tehuis te 's Bosch.

Ontfangen:

Door Ds. van Dellen te N. Pekel A., van de Jongedochters-vereeniging . . .	f 2.50
Door den heer Wielsma, stationschef te Vierverlaten aan giften	» 4.75

Recht dankbaar voor deze gaven, bevelen we de belangen van ons »Tehuis" aller liefde dringend aan.

Namens het Bestuur,
JS. VAN DER LINDEN.

's Bosch, 15 Dec. '86.

Het Prov. Chr. Ger. Weeshuis te Middelharnis.

Ontvangen de collecte der gemeente te Boskoop . .	f 12.90
Katendrecht . . .	» 16.13
Met dankzegging ontvangen, voor het aanstaande Kerstfeest van eene collecte in de Zondagsschool te Delft . .	» 8.88^{5}

De Directeur v/h Weeshuis,
H. SCHOONEJONGEN, Jacobzn.

ADVERTENTIEN.

Ondertrouwd:
W. G. F. GREIVE
EN
A. M. EIJKMAN.

ASSEN, KAMPEN, 8 Dec. 1886.

Bevallen van een **Zoon,**
C. J. SCHUURMAN—DE BREY.
DE LEEK, 13/12 '86.

Door Gods goedheid is mijn geliefde Echtgenoot WILLEMPJE GUNNINK voorspoedig bevallen van een welgeschapen **ZOON.**

J. SMIT,
Predikant.

PELLA, Noord-Amerika,
18 November 1886.

Heden leed de Jong. Ver. alhier een smartelijk verlies, daar een harer leden

PIETER MARTENA

haar door den dood werd ontrukt, in den ouderdom van ruim 25 jaren.

Was zijn lijden hier lang en smartelijk, er is gegronde hoop, dat hij thans juicht voor den troon des Lams, waarvan hij op zijn stervenssponde de voorsmaken reeds mocht genieten.

Mocht zijn blijmoedig heengaan, zijne ouders en verdere familie tot troost zijn en ons allen aansporen, om datgene te zoeken, wat hem in zijn laatste dagen verlangen deed, om ontbonden te worden en met Christus te zijn.

Namens de Ver.
J. VAN GROENENBERG,
SCHEEMDA, Secr.
12 Dec. 86.

Heden nam de Heere na eene ongesteldheid van 14 dagen, in den ouderdom van ruim 65 jaren van onze zijde weg, onze dierbare Echtgenoote en Moeder

Hillechien K. Sprik.

Was zij mij inzonderheid bij het klimmen der jaren tot steun, zij was ook haar omgeving tot zegen.

De Heere, dien zij ook bij haar naderend verscheiden met stervende lippen beleed, trooste ons in deze smartvolle beproeving.

Mede namens kinderen en behuwdkinderen,
R. J. LUTH.

NIEUWE-PEKELA,
12 Dec. 1886.

Heden overleed, na eene ongesteldheid van eenige uren, zacht en kalm, onze geliefde Vader en Grootvader.

Dirk Balkenende,

in den ouderdom van 85 jaren.

Ofschoon diep bedroefd over dit verlies, troost ons de gedachte dat hij thans zijn wensch om ontbonden te worden en met Christus te zijn, heeft verkregen.

Namens Kinderen en Kleinkinderen,
P. BALKENENDE.
WED. D. DE PUTTER.
C. BALKENENDE.
J. M. BALKENENDE—
DEN HAMER.

AXEL,
13 Dec. '86.

Heden trof ons en de Gemeente een droevig verlies.

Het behaagde den Heere onzen geliefden Broeder

Dirk Balkenende

uit ons midden weg te nemen in den ouderdom van 85 jaren.

Vele jaren mocht hij de Gemeente dienen en lief en leed met haar doorleven, eerst als Diaken en daarna als Ouderling.

De laatste zes jaren was hij rustende. Zondagmiddag was hij nog in het huis des Heeren en heden ontsliep hij zacht en kalm in zijnen Heere en Heiland met de bede: »Kom, Heere Jezus!"

»Zalig zijn de dooden die in den Heere sterven, van nu aan; ja zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hunnen arbeid; en hunne werken volgen met hen."

Namens den Kerkeraad der Chr. Ger. Gem. te Axel,
A. v. D. LINDEN, Pred.
T. MARIJS, Scriba.

AXEL,
13 Dec. '86.

Getroffen, door de veelvuldige blijken van belangstelling, bij de geboorte van onzen JAKOB FENDERIKUS HENDERIKUS, betuigen wij onzen hartelijken **dank**.

H. KUIK, Pred.
J. KUIK—KRAAIJ.

STEENWIJK, Dec. 1886.

Ozen hartelijken **dank** voor de talrijke blijken van deelneming, ondervonden bij de herdenking onzer 25-jarige echtvereeniging.

M. RIETEMA
en Echtgenoote.

HOUWERZIJL, Dec. '86.

Een eenvoudig **burgermeisje** van middelbaren leeftijd, Chr. Geref., zoekt zoo spoedig mogelijk plaatsing als

HUISHOUDSTER.

Zij is van goede getuigen voorzien.

Brieven franco onder leters J H. aan den Boekh. H. BULENS te Winterswijk.

KRUIDENIERS

in Zuid-Holland, die leden der Christ. Ger. Kerk zijn, en willen inschrijven naar de levering van **Kruideniers-waren,** voor den tijd van vijf maanden, voor het Chr. Ger. Weeshuis te Middelharnis, worden verzocht daarvan kennis te geven vóór 26 December.

De Directeur van het Weeshuis,
H. SCHOONEJONGEN Jacobz.

OUDERS of VOOGDEN.

In een buitenstad van **Rotterdam** wordt in een klein, Christ. Gerefm. gezin, tegen billijke vergoeding, kost en inwoning, met gebruik van een vrij slaapkamertje aangeboden aan een of twee meisjes, die zich ook tevens in de

HUISHOUDING

kunnen bekwamen en onderricht ontvangen in alle **vrouwelijke handwerken.**

Belanghebbenden adresseeren zich onder No. 20 met franco brieven aan den Boekhandelaar BULENS te *Winterswijk.*

A. BERENSEN,

te Zwolle, vraagt tegen **Februari,** een Brood-, Koek- en Beschuit-

Bakkersleerling,

of **2de knecht**.

Heeren- en Kinderkleeding

Chambercloaks, Jachtvesten en **Reisdekens, Dassen** en **Handschoenen**.

Groningen, L. DE VRIES Hz.
N. Z. A-Kerk.

Boekhandel van G. J. Reits.

Daar er gedurig z. g. Colporteurs in de **provincie Groningen** reizen, die mijn naam gebruiken om succes te hebben, bericht ik, dat door mij die heeren niet gezonden worden en ik er in geenerlei betrekking mede sta.

Bij den uitgever J. DEN BOER te Breukelen, is van wege »Filippus" verschenen:

N°. 65. VOOR ALTIJD GESLOTEN.

Prijs 1 Cent.

Verder vestigen wij voor het a. s. Nieuwjaar de aandacht op de volgende 2 Cts. Traktaten (beide 2e druk) EEN NIEUWE VRIEND; HOE ZULT GIJ HEM VERWELKOMEN? (met plaatje) VIJF NIEUWE DINGEN. VOOR KINDEREN.

Bij den Uitgever W. A. BESCHOOR te 's Gravenhage ziet het licht:

DE HEILIGHEID VAN HET HUWELIJK

DOOR

Mevr. de Douair. K. geb. v. H.

Overgedrukt uit het orgaan van den Ned. Vrouwenbond t. verh. v. h. Zed. Bewustzijn.

Prijs $7\frac{1}{2}$ cent; 25 Ex. f 1.25; 100 Ex. f 4.—

Alom te bekomen.

GRONINGER

ANTIREVOLUTIONAIREN!

Vraag proefnommers van de Nieuwe Provinciale Groninger Courant, het eenigste orgaan van uwe richting in uwe Provincie.

Reeds thans is dit blad een der meest gelezene bladen in uw gewest. 't Getal inteekenaren moet en kan nog meerder worden. Vooral in de Veenkoloniën en in het Oldambt moet de N. P. G. C. meer gelezen worden. Men steune dit blad en vermindere daardoor den invloed der liberale pers, die zich dwaselijk de koningin der wereld noemt.

De Uitgevers
HAAN & Co.
te DELFZIJL.

Abonneer u op Maran-Atha.

Dit tijdschrift, dat jaarl. een lijvig boekdeel vormt van blijvende waarde, kost slechts franco p. post **f 2.60** per jaar. Redacteur Ds. J. W. A. NOTTEN; Medewerkers: D.D. S. A. VAN DEN HOORN, J. VAN ANDEL, Prof. VAN VELZEN, DE GAAIJ FORTMAN, PLOOS VAN AMSTEL, Mr. KEUCHENIUS, enz. De Belg. Zendingskerk heeft er eene vaste rubriek in, Redakteur Ds. EGGESTEIN.

In het No. van 1 Dec. ll. verscheen eene belangrijke leerrede van Prof. VAN VELZEN. Wie zich op den nieuwen Jaarg. (1887) abonneert, ontvangt haar gratis. Hij zende slechts een briefkaart aan den Uitgever, firma **H. J. Gerretsen**, te 's Hage.

Bedoelde preek is zeer geschikt als tractaat te worden verspreid. Wie 25 of meer verlangt zende een postwissel, 25 Ex. f 1.75, 50 Ex. f 3.—, 100 Ex. f 5.—, 200 f 8.—.

GEREFORMEERDE ZONDAGSSCHOOLROOSTER

voor 1887

DOOR

E. DOUMA en W. KROESE.

8e JAARGANG.

Prijs 1 ex. f 0.04; 100 ex. f 3.50.

Verkrijgbaar in geperforeerde bladen en in boekjesvorm. De elk jaar verhoogde oplaag was steeds in 't begin des jaars **uitverkocht.** Om teleurstelling te voorkomen is spoedige bestelling geraden. Belanghebbenden kunnen op aanvraag 1 present ex. bekomen.

G. AMSING.

Leeuwarden.

Verschenen bij de Erven J. L. NIERSTRASZ, te 's Hage, ten dienste van H.H. Predikanten, Kerkeraadsleden, Studenten, een goedkoope uitgaaf (zakformaat) van de

Belijdenisschriften

DER

GEREFORMEERDE KERK

IN NEDERLAND.

Uitgegeven onder toezicht en met voorwoord van Prof. L. LINDEBOOM, Leeraar aan de Theol. School te Kampen.

Prijs geb. in linnen stempelband **25 Cent.**

KERSTFEEST.

NIEUWE UITGAVEN

van G. F. CALLENBACH te Nijkerk.

BETSY. Ter elfder ure.
40 cent, 25 Ex. f 8.—, 50 Ex. f 15.—, 100 Ex. f 25.—

—

HOOGENBIRK. Wonderlijk bevrijd.
BETSY. De witte muisjes.
30 cent, 25 Ex. f 6,25, 50 Ex. f 11.—. 100 Ex. f 20.—

—

BETSY. Wie had dat gedacht.
HOOGENBIRK. De verborgen helper.
20 cent, 25 Ex. f 4.25, 50 Ex. f 8.—, 100 Ex. f 15.—

—

KLOPPERS. In den strik.
KLOPPERS. Mijn naaste.
HOOGENBIRK. Uit grootvaders jeugd.
HOOGENBIRK. De viervoetige ruiter.
BETSY. Het kind van den orgeldraaier.
BETSY. Uit de geschiedenis van een speld.
15 cent, 25 Ex. f 3.50, 50 Ex. f 6.—, 100 Ex. f 11.—

—

VERHORST. Het lied uit de hoogte.
VERHORST. Verlaten maar niet van God.
v. D. MAAS JR. De gelukkige weduwe.
KLOPPERS. Tweemaal hetzelfde geschenk.
KLOPPERS. Twee kinderen bij den Kerstboom.
12^{5} cent, 25 Ex. f 2.75, 50 Ex f 4.75, 100 Ex. f 8.50

Bovenstaande boekjes zijn alle met geïllustreerd omslag en plaatje in kleurendruk.

Serie goedkoope Boekjes,

met geïllustreerde omslagen en plaatjes.

SCHÖTTELNDREIER. Het gezegend Kerstfeest. 4e druk.
VERHAGEN JR. Hendrik van Zutphen. 3e dr.
VERHORST. Niet geteld, of het verachte heeft God uitverkoren. 2e druk.
VERHORST, Het verkeerde adres. 2e druk.
7^{5} cent, 25 Ex. f 1.60, 50 Ex. f 3.—, 100 Ex. f 5,—.

—

VERHAGEN JR. Hendrik Voes. 3e druk.
VERHORST. De onverwachte wandeling. 2e dr.
Prijs 10 cent; 25 Ex. f 2.—; 50 Ex. f 3.75; 100 Ex. f 6.50.

—

SCHÖTTELNDREIER. Wybrant Aertsen. 3e dr.
SCHÖTTELNDREIER. De wraak van den Christen. 2e druk.
Prijs 12^{5} cent; 25 Ex. 2.75; 50 Ex. f 5.—; 100 Ex. f 9.—.

Bovenstaande BOEKJES werden reeds door vele Christelijke bladen zeer gunstig beoordeeld, zoowel om den **inhoud** als om de **fraaie uitvoering** en **billijke prijzen**. Op aanvraag worden deze Boekjes door alle Boekhandelaars en door den Uitgever **ter bezichtiging** gezonden, terwijl

De Catalogus van Feestgeschenken,

waarin nog **een groot aantal** dergelijke werkjes voorkomt, GRATIS verkrijgbaar is.

Christelijk Onderwijs.

Bij JAN HAAN te Delfzijl is verschenen: **Merkwaardige Jaartallen uit de geschiedenis des Vaderlands,** met aanteekeningen.

Een Leerboekje voor de hoogste klasse der Christelijke School door A. WIERSINGA, Hoofdonderwijzer te Meppel. **Prijs f 0.17½.**

KERKELIJK HANDBOEKJE

alsmede

de **postacta of nahandelingen** van de nationale Synode van Dordrecht, gehouden in 1618 en 1619.

Zeer dienstig en noodig voor *Predikanten en Kerkeraden.*

Op nieuw uitgegeven door de Synode der *Christ. Ger. Gemeente.*

Deze uitgave, voorzien met een lijst van daarin voorkomende uitheemsche woorden en derzelver verklaring, alsmede een zaakregister, is 340 bladz. groot, **kost f 1.25**, en is verkrijgbaar bij ZALSMAN te Kampen.

Bij ZALSMAN te *Kampen* komt van de pers:

Eenige korte vragen

VOOR DE
kleine kinderen
DOOR
JACOBUS BORSTIUS.

IN LESSEN VERDEELD, DIE MET OPSCHRIFTEN ZIJN VOORZIEN
DOOR
O. C. DOORNBOS.

Deze uitgave, op goed papier met duidelijke letter gedrukt, kost evenals de uitgave herzien en verbeterd
DOOR
H. DE COCK,
niet meer dan 4 cent.

Een ex. ter kennismaking wordt op verzoek van beide uitgaven terstond franco toegezonden.

Voor het a. s.

KERSTFEEST

zijn uitgegeven door C. M. KLEMKERK te Goes.

Hoe Charity tot een zegen was.
Een verhaal vooral voor oudere meisjes.
door B. HANS.
(52 pag.) Prijs 30 Ct., 25 ex. f 6.50; 100 ex. f 24.—.

Het Huisgezin van Visscher Niels.
Een verhaal uit Noorwegen, n. h. Engelsch.
door B. HANS.
(40 pag.) Prijs 25 Ct.; 25 ex. f 5.50; 100 exempl. f 20.—

—

Ancaso de Negerslaaf,
of door slavernij tot de ware vrijheid.
door B. HANS.
(19 pag.) Prijs 15 Ct.; 25 ex. f 3.50; 100 exempl. f 12.—.

—

Het Huisgezin van den Hugenoot.
Een blz. uit de Geschiedenis der herroeping van het Edict van Nantes,
door J. C. WIRTS Czn.
(24 pag.) Prijs 15 Ct.; 25 ex. f 3.50; 100 exempl. f 12.—.
(*Deze allen voorzien van een keurig omslag en plaatje.*

—

De Wijzen uit het Oosten.
door A. LITTOOY.
(40 pag., zonder gekl. omslag en plaatje).
Prijs 15 Ct.; 25 ex. f 3.50; 100 Ex. f 12.—.

—

H.H. Zondagschoolonderwijzers enz. worden vriendelijk uitgenoodigd, alvorens zij een keuze doen, met deze **degelijke** en **kinderlijke,** en tevens keurige **Kerstuitgaven** kennis te maken. Alle boekhandelaren hebben er voorhanden, en nemen bestellingen aan; alsmede de Uitgever, die ook gaarne ex. **franco** ter inzage zendt.

DE NEGERHUT.

Al de bestelde Ex. zijn afgezonde
Nog eenige Ex. voorhanden voor w
75 Cent per postwissel of in pos
zegels zendt aan **ZALSMAN**
KAMPEN.

EEN GOUDEN BOEKSKE EN ZIJN SCHRIJVER

OF

Des Zondaars Vrienc

DOOR

J. VINE HALL;

Met eene levensbeschrijving diens mer waardigen mans, medegedeeld door zijn zoon:

NEWMAN HALL,

Schrijver van »Kom tot Jezus" e
Uit het Engelsch.
Tweede Druk.
Prijs 40 Cents. 25 Ex. 8,50. 50 Ex. f 15, 100 Ex. f 25,—.

Des Zondaars Vriend —
een boekje waarvan in 't Engel reeds bijna twee millioen exempla geplaatst werden en dat in omstre dertig talen vertaald is. Een gesch dat zulk een opgang maakte en t geen andere aanbeveling dan zijn houd had, behoeft geen aanbeveli Het spreke voor zich zelf. Een ter kennismaking is te bekomen te inzending van 8 blauwe postzeg bij den uitgever H. BULENS te W terswijk.

FILIPPUS' CHRISTELIJKE SCHEURKALENDER 18

prijs 75 Ct.

Deze Kalender, die door zijn degelijken inhoud en uitnemend fraai Sch veler aandacht trekt, wordt uitgegeven ten voordeele van het *Traktaatgen schap Filippus.*

Een ieder die zich dezen Kalender aanschaft of hem ten geschenke ge werkt dubbel mede aan de uitbreiding van Gods Koninkrijk.

F. P. D'HUIJ,
Uitgever

MIDDELBURG.

SNELPERSDRUK VAN ZALSMAN TE KAMPEN.